

Pentti Hyttinen ja Eeva Hellström

Päätäjien Metsäakatemia – uusi kanava metsäpolitiikan vuoropuheluun

Siellä missä kansa elää pääasiassa metsän varassa, siellä on köyhyyttä, tietämättömyyttä, raa-kuutta ja juoppoutta.

Näitä J.V. Snellmanin sanoja lainaten pääministeri Paavo Lipponen avasi 25.9.1996 ensimmäisen Päätäjien Metsäakatemian. Snellmanin mielestä metsän varaan ei kannattanut lähteä rakentamaan kansakunnan vaurautta. Pääministeri kiisti väitteen ja totesi, että nämä epäilyt ovat onneksemme osoitautuneet vääriksi. Metsälle on aikojen saatossa muotoutunut kaksi keskeistä yhteiskunnallista vastuualueita: ympäristö ja taloudellinen hyvinvointi.

Metsäsektorin sisäinen keskustelu ei riitä

Suomen Metsäyhdistys on esittänyt perustelunaan Päätäjien Metsäakatemian käynnistämiseksi, että metsäsektoria ravistelevat muutokset on nähty niin suurina ja kansallisesti merkittävinä, että niistä pitäisi keskustella mahdollisimman laajasti ja monipuolisesti. Metsäakatemian kantavana ajatuksena onkin, ettei metsäsektorin kysymyksiä voida ratkoa pelkästään metsäalan sisäisinä asioina. Tarvitaan avointa vuorovaikutusta yhteiskunnan eri sektoreiden välille.

Metsäakatemian tarkoituksena on tarjota keskustelufoorumi, jossa yhteiskunnan eri sektorien kes-

keiset päättäjät ja metsäsektorin edustajat voivat yhdessä arvioida metsäsektorin tilaa, pohtia tulevaisuuden kehitysvaihtoehtoja sekä luoda yli sektorirajojen käyvää vuorovaikutusta ja yhteistyötä. Vaikka Metsäakatemia ei olekaan varsinainen tiedeakatemia, sen toimintaa leimaavat akatemioiden yleiset tunnusmerkit: korkeatasoinen ja kehittyvä vaan ei ”lopullinen” tieto sekä avoin keskustelu.

Päätäjien Metsäakatemiaan kutsutaan keskeiset poliitikot ja virkamiehet, liike-elämän ja etujärjestöjen johto sekä tieteen, taiteen, kansalaisjärjestöjen ja tiedotusvälineiden edustajia. Kerrallaan kutsutaan yhteensä 25 henkilöä pyrkien osanottajakirjoon, joka noudattaa tiettyä kiintiöintiä tahoittain. Metsäsektorin edustajia kustakin saapumiserästä on noin kolmannes.

Metsäakatemia ja metsäpolitiikan keinovalikoima

Päätäjien Metsäakatemian taustan ja ensimmäisen kurssin lähempi tarkastelu voidaan aloittaa etsimällä sille ensiksi sijainti metsäpolitiikan keinovalikoimassa. Yleisesti ottaen politiikan toimijoilla on moninainen joukko vaihtoehtoisia keinoja, joiden avulla voidaan tarvittaessa täydentää markkinavoimien toimintaa. Metsäpolitiikan oppikirjoissa keinot on jaettu tyyppillisesti seuraaviin ryhmiin:

1. Oikeudellis-hallinnollinen ohjaus: lait ja asetukset, hallinnolliset ohjeet, ilmoitus- ja lupajärjestelmät, käskyt, kiellot
2. Suora taloudellinen ohjaus: avustukset, tukipalkkiot, lainat, verot ja verohelpotukset, maksut, materiaalin tuki
3. Välillisesti vaikuttava taloudellinen ohjaus: julkisen vallan oma metsäteollisuus ja metsänomistus
4. Informaatio-ohjaus (tiedollinen ohjaus): tutkimus- ja kehitystoiminta, koulutus, neuvonta, tiedotus, viestintä.

Tällä jaottelulla Päättäjien Metsäakatemia voidaan lukea kuuluvaksi neljanteen ryhmään. Uusimmissa politiikan tutkimuksen lähestymistavoissa on tosin erotettu vielä viideskin ryhmä: neuvotteleva ohjaus (ks. esim. Sairinen, R. 1996: Suomalaiset ja ympäristöpolitiikka. Tilastokeskus. Tutkimuksia 217). Tähän ryhmään kuuluvien keinojen yhteisenä nimittäjänä on vuorovaikutteisuus, neuvotteleva ongelmien ratkaisu sekä eri toimijoiden välinen keskinäinen sitoutuminen yhteisesti sovittuihin tavoitteisiin tai toimenpiteisiin. Esimerkkejä ryhmän edustajista ovat kansainväliset ympäristösopimukset ja ympäristökonfliktien sovittelu. Vuorovaikutteisista asioiden tarkastelutapaa korostavana Metsäakatemia istuu tähän luokkaan ehkä kaikkein parhaiten, vaikkakaan siinä ei esimerkiksi tavoitella sopimuksia yhteisistä kaikkia osapuolia sitovista toimenpiteistä. Informaatio-ohjauksen piirteitä Metsäakatemiaan puolestaan tuo sen yhtenä peruselementtinä oleva pyrkimys päättäjien metsä- ja ympäristötietämyksen lisäämiseen.

Metsäakatemiaa luotaessa taustalla oli yhtenä tekijänä huoli perinteisten metsäpolitiikan ohjauskeinojen heikentymisestä, minkä vuoksi metsäteollisuuden puuraaka-ainehuolto on tullut viime vuosina häiriöalttiimmaksi. Samalla metsämme ovat jääneet puuntuotannon näkökulmasta katsoen yhä enemmän luonnon ja markkinavoimien huomaan. Ryhmässä 1 metsä- ja ympäristölainsäädännön uudistus on nyt jossain määrin lisäämässä metsien käyttöä koskevaa yhteiskunnan normiohjausta. Toisaalta EU-jäsenyyden myötä markkinavoimien valtaa puolestaan kasvattaa esimerkiksi se, että valtakunnalliset puun hintasuositussopimukset ovat jääneet historiaan.

Ryhmään 2 kuuluvia keinoja on karsittu vähentämällä metsänparannustukea sekä muuttamalla metsäverojärjestelmää, minkä vuoksi metsäverotuksen ohjaava merkitys on lakkaamassa. Metsänparannustuen painotus on samalla muuttunut ympäristötuen suuntaan. Keinoryhmään 3 liittyen trendinä on valtion omaisuuden yksityistäminen tai vaihtoehtoisesti siirto pois tuotannollisesta toiminnasta, joten puuntuotannon ohjausmahdollisuudet heikkenevät tätäkin kautta. Myös ryhmässä 4 on viime aikoina kohdattu pääasiassa supistuksia. Metsäntutkimuksen, metsäopetuksen ja erityisesti metsätalouden neuvontaorganisaatioiden rahoitusta on voimakkaasti leikattu. Nyt taitekohta tosin näyttää jo saavutetun ja esimerkiksi metsäviestintään varoja on jo lisättykin.

Pidemmän pohdinnan tulos

Päättäjille suunnatun metsäalan keskustelufoorumin perustamista pohdiskeltiin metsäsektorin organisaatioissa jo 1990-luvun alkuvuosina. Idea-asteella asiaa on viritelty jo 1960-luvulla, ehkä aikaisemminkin. Parikymmentä vuotta sitten 1970-luvun puolivälissä yhdenlainen keskeisten päättäjien keskustelukerho oli jopa toiminnassakin muutaman vuoden ajan. Se rakentui pääosin Metsäntutkimuslaitoksessa kehitetyn metsäsektorin laskentamallin (Messu) pohjalle. Mallin parametreja muuttamalla tarkasteltiin metsäsektorin ja koko kansantalouden vaihtoehtoisia tulevaisuudennäkymiä ja pohdittiin politiikan keinoja toivotunlaisen tulevaisuudentilan saavuttamiseksi. Metsäakatemiaan verrattuna lähestymistapa oli kuitenkin hieman toisentyypinen, koska kysymyksessä oli pelkästään metsäntutkijoiden ja päättäjien välinen vuoropuhelu – ei yhteiskunnan eri sektorien välinen vuorovaikutus.

Konkreettisesti Päättäjien Metsäakatemiaan suunnittelu lähti liikkeelle vuonna 1995, jolloin Suomen Metsäyhdistys – tarkemmin ottaen puheenjohtaja *Aarne Reunala* ja toiminnanjohtaja *Juhani Karvonen* – kutsui koolle neuvonantajaryhmän pohdintaan ”maamme keskeisille päättäjille ja vaikuttajille suunnatun keskustelufoorumin” tarvetta ja toteutustapaa. Neuvonantajaryhmään kuuluivat kansliapäällikkö *Sirkka Hautojärvi*, toimitusjohtaja *Matti Pekkanen*, ministeri *Toivo T. Pohjala* ja tiedotuspäällikkö *Kari Vitie*. Ryhmän tukemana toh-

Maastojaksolla pohdittiin yhdessä ratkaisuja ajankohtaisiin metsäkysymyksiin tuomalla ne mahdollisimman konkreettisesti esille metsäkohteilla ja metsäsektorin tuotantolaitoksissa. Tässä tarkastellaan monimuotoisuuden huomioonottoa hakkuukohteella.

tori *Pentti Hyttinen* teki asiasta laajan esiselvitystyön kesällä 1995.

Esiselvitystyön kuluessa haastateltiin lähes 50 potentiaalista osallistujaa ja taustatahojen edustajaa sekä perehdyttiin muiden vastaavatyypisten kurssien järjestelyihin. Eräänlaisina esikuvina Päättäjien metsäakatemialelle ovat puolustusministeriön järjestämät maanpuolustuskurssit ja Sitran talouspolitiikan johtamiskurssit. Samalla tavoin myös niissä käsitellään monipuolisesti kansallisten etujemme kannalta tärkeitä asioita.

Esiselvityksen pohjalta valtiolta ja metsäsektori päättyivät siihen, että Päättäjien Metsäakatemia olisi oikea foorumi tällaisten Suomen kannalta tärkeiden asioiden käsittelyyn. Esiselvityksen mukainen toimintamalli päätettiin toteuttaa lähes sellaisenaan. Ensi vaiheessa rahoitus myönnettiin vuosiksi 1996–97. Hankkeen taustavoimaksi koottiin nimekäs neuvottelukunta, jonka puheenjohtajana toimii valtiosihteeri *Raimo Sailas* valtiovarainministeriöstä. Muut jäsenet ovat *Sirkka Hautojärvi* (ympäristöministeriö), *Timo Helle* (Luonnonsuojeluliitto), *Esa Härmälä* (MTK), *Matti Korhonen* (Metsäteollisuus ry), *Aarne Reunala* (Suomen Metsäyhdistys), *Tapani Ruokanen* (Suomen Kuvalehti), *Esa Swanljung* (STTK) ja *Reino Uronen* (maa- ja metsätalousministeriö).

Pilottivaiheen kuluessa vuoden 1997 loppuun mennessä tullaan järjestämään yhteensä neljä kurssia kokeillen erilaisia konsepteja. Saatavien kokemusten perusteella tehdään päätökset mahdollisesta pysyvämmästä toimintamallista. Käynnistysvaiheessa toiminta oli kolmen ministeriön (MMM, YM ja KTM) sekä metsäsektorin organisaatioiden rahoittamaa. Budjettiteknisistä syistä vuodesta 1997 alkaen julkinen rahoitus tulee kokonaan maa- ja metsätalousministeriön kautta.

Ensimmäinen Metsäakatemia Kirkkonummella ja Pohjois-Karjalassa

Ensimmäinen Metsäakatemia toteutui syys-lokuussa 1996 kahdessa jaksossa: ensin kaksipäiväinen seminaarijakso Kirkkonummella ja sitten muutamien viikojen luovan tauon jälkeen samanmittainen maastojakso Pohjois-Karjalassa Tuupovaaran seudulla. Huolimatta metsäisistä keskustelunaiheista pääkaupunkiseutu katsottiin parhaaksi seminaarijakson järjestelyjen kannalta sekä kustannus- että ajankäyttösyistä. Maastojakson kohdealuetta valittaessa painoivat vaakakupissa monet Pohjois-Karjalaan liittyvät viimeaikaiset metsäkeskustelut. Esimerkkejä tällaisista ovat mm. suojelu- ja työll-

syyskysymysten yhteensovittaminen, kiistat vanhojen metsien hakkuista itärajan molemmin puolin ja tuontipuuproblematiikka. Kohdealuetta on tarkoitus vaihtaa jatkossa kursseittain kulloinkin ajankohtaisten kysymysten mukaan.

Ensimmäisen Päättäjien Metsäakatemian avainpuhujaksi oli kutsuttu johtaja *Richard Eglin* Maailmankaupan järjestöstä, WTO:sta. Kaupan ja ympäristön teema oli erittäin ajankohtainen, sillä samanaikaisesti viimeisteltiin raporttia ensimmäiselle, joulukuussa 1996 Singaporessa pidetylle WTO:n ministerikonferenssille. Eglinin mukaan kaupan ja ympäristön suhteeseen liittyy kaksi merkittävää kaupapoliittista kysymystä. Järjestön säännöt estävät jäseniä asettamasta sellaisia kaupan rajoitteita, joilla pyritään maan rajojen ulkopuolisten ympäristövarojen suojeluun. Säännöt myös periaatteessa estävät jäseniä erottelemasta tuotteita rajoilla sen perusteella, miten ne on tuotettu. Molemmat kysymykset todettiin keskeisiksi myös Suomen metsien ja metsäteollisuuden tulevaisuuden kannalta.

Välittömästi avajaisten jälkeen alkaneella seminaarijaksolla osanottajat keskustelivat valituista teemoista asiantuntija-alustusten pohjalta kahden tunnin mittaisissa teemaistunnoissa. Teemaistuntojen aiheet olivat

1. Suomen metsät ja kansainvälinen kehitys
2. Metsäsektori kohti kolmatta vuosituhatta – jälkiteollisen tietoyhteiskunnan uhkakuvat ja mahdollisuudet
3. Metsäsektori, työllisyys ja hyvinvointi
4. Suomen metsästrategiavalinnat

Maastojaksolla näitä samoja kysymyksiä pohdittiin käytännön näkökulmasta metsäkohteilla ja metsäsektorin tuotantolaitoksissa. Kaikissa teemoissa kantavana ajatuksena oli tuoda esille metsäsektorin ja muun yhteiskunnan väliset kytkennät. Mitään varsinaista yhteistä ja kaikkien osanottajien hyväksymää julkilausumaa ei Metsäakatemiassa katsottu olevan tarkoituksenmukaista tavoitella. Seuraavissa kappaleissa on koottu yhteen seminaari- ja maastojaksoilla käytyjen keskustelujen keskeistä antia.

Megatrendit ohjaavat metsäsektoriakin

Metsäsektorin tulevan toimintaympäristön hahmotelu aloitettiin pohtimalla, mitkä ovat keskeiset maailmanlaajuiset ”megatrendit”. Käytyjen keskustelujen pohjalta tällaisiksi kohosivat liberalisoituminen, globalisoituminen ja teknistyminen. Nämä suuntaukset heijastuvat kaikkien toimialojen kehitykseen. Esimerkiksi pankki- ja kauppa-alalla viime vuosina toteutunut kehitys on ollut selvästi näiden trendien sanelema. Myös metsäteollisuuden todettiin kulkeneen muutosten etulinjassa. Sen sijaan metsätalouden kentällä ei ole ehkä vielääkään päästy kokonaan irti 1980-luvun hengestä.

Kansainvälistä toimintaympäristöä ja sen muutoksia koskevan keskustelun keskeinen viesti oli, että näköpiirissä oleva tulevaisuus on metsäteollisuustuotteiden kysytänäkymien puolesta turvattu, mutta samalla toisaalta epäiltiin, kuinka kauan metsäsektori voi perustaa strategiansa paperin kulutuksen jatkuvan kasvun varaan. Kilpailukyvästä huolehtiminen, samoin kuin investointikohteista päättäminen, on ensisijaisesti yritysten oma asia. Suomi säilyy houkuttelevana investointikohteena, kunhan vain pidetään huolta metsäteollisuuden toimintaedellytyksistä (perusinfrastruktuuri ja osaminen sekä työvoiman, energian, raaka-aineiden ja muiden tuotantopanosten hinnat). Suomalaisen metsäteollisuuden – mitä sillä sitten tarkoitetaan – tulevaisuus riippuu ennen muuta sen kyvystä säilyttää maksavat asiakkaat. Vientiponnistelujen merkitys korostuu entisestään. Markkinointitaidot ja kielitaito ovat menestyksellisen viennin kulmakiviä.

Metsäpolitiikalla kannustettava metsän käyttöä

Toinen keskeinen viesti oli, että Suomen on oltava aktiivinen kansainvälisissä metsäpolitiikan kysymyksissä, koska useimmat muutkin maat ajavat asioitaan hyvin itsekkäästi kansallisista näkökohdista lähtien. Suomenkin tulee olla terveellä tavalla itsekäs ja osallistua aktiivisesti erityisesti eurooppalaisen metsäpolitiikan luontiin. EU:ssa on tarpeen tietynasteinen koordinaatio metsään liittyvissä asioissa, jotta vältettäisiin metsän joutuminen alisteiseen asemaan suhteessa esim. maatalous-

Seminaarijaksolla osanottajien välistä vuorovaikutusta aktivoitiin lyhyillä tietoisuudella asiantuntijoiden puhevuoroilla, joten kalvojakaan ei voitu välttää, vaikka painopiste olikin keskusteluissa.

alue-, ympäristö- ja kilpailupolitiikkaan. Suomen kannalta olisi järkevää pyrkiä saamaan metsätalous "EU:n erityisessä suojeluksessa olevaksi asiaksi". Tämä on olennainen ajattelutavan muutos verrattuna parin vuoden takaiseen tilanteeseen, jolloin EU:n metsäpolitiikan tarve yksiselitteisesti torjuttiin.

Osanottajien keskuudessa vallitsi yksimielisyys siitä, että niin kansainvälisessä kuin kotimaisessakin metsäpolitiikassa tehtävien ratkaisujen olisi mahdollisimman paljon tuettava metsän käyttöä. Metsien käyttöön perustuvien kasvumahdollisuuksien ollessa kuitenkin rajallisia, on metsäalan osaamisen ylläpitäminen ja kehittäminen eräs koko metsäklusterin kehityksen tärkeimmistä perustoista.

Ensiharvennuksilla työllisyys- ja aluepolitiikkaa

Raaka-aineen suhteen metsäteollisuuden kannalta huolestuttavin tekijä on epävarmuus puun markkinatilasta. Kotimaisen puuraaka-aineen riittävyys ei sinänsä ole välitön ongelma, koska ns. hakkuusäästöä on metsiimme kertynyt kolmen vuosikymmenen ajan. Metsänhoitoon panostaminen on kuitenkin erittäin tärkeää, koska metsätalous on selkeästi ylisukupolvista toimintaa ja niin tehtyjen kuin tekemättömien töiden jäljet näkyvät viiveellä. Yhteinen huoli oli, että metsänhoitoon yhteiskunnan

suuntaamien varojen niukkuus uhkaa metsänhoidon tasoa.

Ennen kaikkea ensiharvennusrästien purkamisen todettiin vaativan välittömästi kannustavia toimenpiteitä. Ensiharvennusten perusongelmana on saatavan puun huono soveltuvuus teollisuudessa nykyään käytettäviin prosesseihin sekä kallis hinta. Näihin voidaan vaikuttaa panostamalla toisaalta taimikonhoitoon, toisaalta puunkorjuu- ja jalostusteknologiaan. Toimenpiteet ensiharvennuspuun korjuun kannustamiseksi ovat perusteltavissa myös sen vuoksi, että niillä on työllisyyttä lisäävä vaikutus ja se kohdentuu ennen kaikkea sellaisille alueille, joissa työllisyystilanne on erityisen huono.

Edistysaskeleet ympäristökysymyksissä tuotava esille

Ympäristökysymyksissä todettiin viime vuosikymmeninä saavutetun jo erittäin merkittävää myönteistä kehitystä. Edelläkävijän rooli talous- ja ympäristökysymysten yhteensovittamisessa onkin tiedostettava ja tuotava selkeämmin esille sekä kotimaisessa että kansainvälisessä kanssakäymisessä ja viestinnässä.

Tämänhetkisessä metsäkeskustelussa päällimmäisenä on ekosertifiointikysymys, jonka todettiin kaipaavan vielä paljon perusteisiin pureutuvaa työtä.

Keskustelussa on hyvin vaikea erottaa olennainen ja epäolennainen. Kansallinen intressimme onkin pyrkiä ensiksi selkiyttämään ja yhtenäistämään sertifiointikeskustelussa käytettävät käsitteet.

Päättäjien Metsäakatemia politiikan työkaluna

Osanottajien palautteen ja toteutusta seuraavan neuvottelukunnan arvioinnin mukaan ensimmäisen Päättäjien Metsäakatemiaan katsottiin onnistuneen tärkeimmässä tavoitteessaan lisätä metsäsektorin ja muun yhteiskunnan välistä avointa vuorovaikutusta. Metsäsektorin ja yhteiskunnan muiden sektoreiden päättäjien osallistuminen kurssille samanaikaisesti takasi vilkkaan ja moniulotteisen keskustelun, jossa kaikki osallistujat saattoivat sekä välittää että vastaanottaa tietoa ja kokemuksia. Asioiden käsittelytapaa, jossa eri näkökulmat tuotiin esille tasapuolisesti ja jätettiin johtopäätökset kuulijalle, pidettiin niin ikään onnistuneena.

Metsäpolitiikan kannalta kurssin nähtiin toimivan arvokkaana kontribuutiona esimerkiksi eduskunnalle vuonna 1998 valtioneuvoston toimesta tehtävän metsäpoliittisen selonteon valmistelussa. Samalla tavoin Metsäakatemialla on käyttöä jo vuonna 1997 laadittavien metsätalouden alueellisten tavoiteohjelmien koostamisessa sekä niiden pohjalta laadittavan koko Suomen metsästrategian valmistelussa.

Metsäakatemiaan kutsutut alustajat kokivat forumin tärkeäksi ja useimmat heistä olivat valmistelleet esitelmiinsä erityisen painavaa sanottavaa. Alustusten pitäjät edustivat vahvasti erityisalojen tutkijoita. Jatkossa on ehkä tarpeen käyttää enemmän sekä poikkiteollista tutkimustyötä tekeviä tutkijoita että etenkin käytännön metsätalouden edustajia. Tiedotusvälineissä alustajista suurimman huomion sai pääministeri Paavo Lipponen, joka avauspuheenvuoronsa jälkeisessä lehdistötilaisuudessa arvosteli voimakkain sanakääntein ympäristöjärjestöjä niiden halusta päästä yksipuolisen määrääjän asemaan metsäkysymyksissä.

Myös kehittämistarpeita jatkoa ajatellen luonnollisesti jäi. Vaikka sisällön osalta keskeisten teemojen todettiin tulleen käsitellyiksi, esimerkiksi mekaanisen puun hyödyntämisen ja puun energia-

käytön mahdollisuudet jäivät kurssilla liian vähälle huomiolle. Seminaarijaksolla asiantuntija-alustusten osuutta ajankäytöstä voitaisiin jatkossa vähentää. Painopistettä tulisi siirtää yksisuuntaisen informaation jakamisesta vielä enemmän osanottajien välisen vuorovaikutuksen suuntaan. Yleensäkin osanottajien asiantuntemusta olisi mahdollista hyödyntää enemmän. Näihin asioihin kiinnitettiin erityistä huomiota valmisteltaessa toista Metsäakatemiaa, joka kokoontui tammi-helmikuussa 1997 pääkaupunkiseudulla ja Pirkanmaalla.

Aika näyttää, millaisen sijan Päättäjien Metsäakatemia tulee saamaan metsäpoliittisessa keskustelussa. Joka tapauksessa ainakin kiinnostus Metsäakatemiaa kohtaan on ollut vilkasta heti alusta lähtien. Ensimmäisen kurssin osanottajaksi kutsutuista vain muutama kieltäytyi – ja heilläkin oli siihen selvästi perusteltu syy. Myös kurssin kestäessä poissaolot olivat varsin vähäisiä – lukuunottamatta kansanedustajien ryhmää, jossa poissaoloja oli jopa harmittavankin paljon.

Päättäjät näyttävät joka tapauksessa olevan aidosti kiinnostuneita siitä, mitä metsissä ja metsäteollisuudessa todella tapahtuu. Kuriositeettina mainittakoon, että syksyllä 1996 Kauppalehden Optiossa ”trendikkään johtajan” ykköskurssina mainittiin nimenomaan Metsäakatemia. Mielenkiintoa ruokkine se, että julkisen sanan ja jopa tutkijoiden antama kuva metsäalan kysymyksistä on varsin ristiriitainen. Suomen Metsäyhdistykseen tulee jatkuvasti tiedusteluja mahdollisuuksista osallistua Metsäakatemiaan, eli kurssille pääsystä suorastaan kilpailaan. Suomen Metsäyhdistyksen puheenjohtaja Arne Reunan arvio ensimmäisen kurssin avajaispuheessa olikin, että Metsäakatemiaa tarvitaan ainakin seuraavien kymmenen vuoden ajan.

Kirjallisuus

Hyttinen, P. (toim.). 1997. Päättäjien Metsäakatemia 1. 72 s. (Kirja on Päättäjien Metsä-akatemiaan 1. kurssin julkaisu, jota jakaa Suomen Metsäyhdistys).

■ Päättäjien Metsäakatemiaan johtajana toimi käynnistämisen vaiheen ajan Pentti Hyttinen lokakuuhun 1996, josta lähtien johtajana on toiminut Eeva Hellström.